

Vianočný úvodník

Na prvý sneh sa asi najviac tešia deti. Aj v prípade našej generácie to bolo podobne. Najčastejšie sa mi vynárajú obrázky večernej zasneženej ulice. Takmer potme sa vraciame zo sánkovačky na Dieľničkách či na Strmine alebo aspoň z malého briežka pred školou, ktorý sa nám vtedy nezdal až taký malý. Doma nás čakala vykúrená izba a v kuchyni sálajúci kachľový šparhelt, do ktorého mama kúrila aj v lete. Ešte radšej si spomínam na 80. – 90. roky minulého storočia. Svet bol už troška iný, ale Nemecká bola ešte stále pokojnou tichou dedinou. Asi najviac som sa tešil na predvianočné obdobie. Spolu s mladšími i staršími kamarátmi sme nacvičovali betlehemskú hru a počas sviatkov i po nich sme behali s Ježiškom po dedine.

Večerné prechádzky po obci majú pre mňa aj v súčasnosti svoje čaro. Vo vianočnom období však uprednostním prírodu a nočným uliciam sa radšej vyhnem. Atmosféra pokojnej dediny je totiž nenávratne stratená. Na ceste kedysi svietil len sneh ožiarený bielym či oranžovým svetlom pouličných lúčok. Kde-tu za oknom svietil vianočný stromček s elektrickými sviečkami, ktoré v tom čase ešte nemal každý. Dnes týmto skromným svetielkam konkurujú blikajúce reklamy nainštalované na plotoch, bránach, v záhradách či visiace z okien a balkónov. Naše ulice pripomínajú nočné mestské bulváre, ktoré sme kedysi mohli vidieť len v amerických filmoch. Ich blikanie je v niektorých prípadoch veľmi agresívne a našim zmyslom nedá vydýchnuť ani na sekundu.

Naš život je dnes síce bohatší, no zdá sa mi, že v prvom rade po materiálnej stránke. Betlehemským pastierom stačilo veľké srdce, ktoré dokázali otvoriť malému svetielku nádeje, vyžarujúcej z Kristovho skromného lôžka.

Prajem vám šťastné a pokojom požehnané Vianoce.

Martin Lokša, šéfredaktor

Prihovor starostu

■ Vážení spoluobčania!

Nielen dátum v kalendári, no i atmosféra týchto dní nám pripomína príchod najkrajšieho kresťanského sviatku v roku, narodenia Ježiša Krista. Túto udalosť si pripomínajú milióny ľudí na celom svete. V tomto období sme si bližší a navzájom ohľadupľnejší. Tešíme sa na stretnutia s blízkymi a v rodinách cítime zvláštne bytostné prepojenie. Každý z nás si želá, aby mohol byť počas týchto sviatkov obklopený prí-

buznými a priateľmi. Je to asi ten najkrajší vianočný dar. Tým, ktorí nám budú pri štedrovečernom stole chýbať, venujeme tichú spomienku.

S blížiacim sa koncom decembra sa zastavíme a obzrieme späť. V mysliach nám prebehne celý rok, všetky plány a sny, ktoré sme dosiahli a naplnili. Aj v našej obci sa nám tento rok podarilo urobiť kus práce. Môžete sa o tom presvedčiť vo zverejnených zápisniciach či uzneseniach obecného zastupiteľstva. Úprimná vďaka patrí všetkým, ktorí aspoň malou čiastkou prispeli k verejnému blahu a k rozvoju našej komunity.

Rád by som pripomenul, že k pokojnej atmosfére v obci a v našich rodinách nestačí vládnuť a harmonické vzťahy v čase Vianoc. Našou povinnosťou je vedieť sa o ne usilovať počas celého roka.

V mene poslancov obecného zastupiteľstva, zamestnancov obecného úradu aj v mene svojom vám do nastávajúcich vianočných dní želim veľa zdravia, lásky a spolupatričnosti. Prežite sviatky plné porozumenia, spokojnosti a srdečnosti v kruhu vašich blízkych. Šťastné a Veselé Vianoce!

Branislav Čižmárik

Zasadnutia obecného zastupiteľstva v skratke

Zasadnutie zo dňa 21. novembra 2019

Úvod

Hlavný kontrolór obce informoval poslancov obecného zastupiteľstva (OZ) o tom, že všetky uznesenia z predchádzajúceho obdobia boli splnené, prípadne sa plnia. Starosta obce oboznámil poslancov o činnosti obecného úradu a o hospodárení obce.

Správa ZŠ s MŠ o výchovno-vzdelávacej činnosti

Poslanci OZ na základe odporúčania Rady školy pri Základnej škole s materskou školou Nemecká schválili správu ZŠ s MŠ o výchovno-vzdelávacej činnosti, jej výsledkoch a podmienkach v školskom roku 2018/2019. Riaditeľka a ekonómka školy poukázali na súčasnú havarijnú situáciu a jej dosah na ďalší chod zariadenia. Poslanci OZ zobrali tieto okolnosti na vedomie a zapracovali ich do rozpočtu obce na roky 2019 a 2020.

Finančná dotácia pre centrum voľného času

OZ neschválilo poskytnutie finančnej dotácie na mzdy a prevádzku pre centrum voľného času, ktoré je súčasťou Katolíckeho gymnázia Štefana Moysesu v Banskej Bystrici. Túto školu navštevuje len jeden žiak do 15 rokov, ktorý má trvalý pobyt v našej obci. O probléme sa rozprúdila búrlivá diskusia, v ktorej napokon medzi poslancami prevládol názor, že obec Nemecká nebude poskytovať finančné dotácie pre CVC, ktoré nie sú súčasťou ZŠ s MŠ v Nemeckej.

Preventívár požiarnej ochrany

OZ na základe splnených kvalifikačných predpokladov schválilo Ing. Patrika Stažu za preventívára obce Nemecká pre ochranu pred požiarimi. Osobu, ktorá je zodpovedná za ochranu pred požiarimi, musí mať každá obec.

Určenie inventarizačných komisií

Poslanci OZ schválili zloženie inventarizačných komisií, ktoré k 31. decembru 2019 vykonajú inventarizáciu obecného majetku. Inventarizácia sa každoročne vykonáva s cieľom zaznamenať nárast, resp. úbytok majetku obce v danom kalendárnom roku.

Žiadosť o odkúpenie pozemku

Keďže žiadateľ o odkúpenie pozemku KN-C 1681/15 v katastrálnom území obce Nemecká (lokalita Svinarka) vzal svoju žiadosť späť, OZ sa týmto problémom ďalej nezaoberalo.

Správa zo zasadnutia komisie vzdelávania a sociálnych vecí

Predseda komisie pre vzdelávanie a sociálne veci podala správu zo zasadnutia komisie. Za účelom pokrytia nepredpokladaných výdavkov v sociálnej oblasti navrhla zvýšenie rozpočtu obce na rok 2020, ktoré poslanci OZ schválili.

Rozpočtové opatrenie

Poslanci OZ schválili rozpočtové opatrenie č. 4/2019, týkajúce sa výdajovej časti rozpočtu obce na rok 2019. Jeho cieľom bolo najmä riešenie havarijnej situácie na vodovodnom potrubí v ZŠ s MŠ Nemecká.

Jozef Kliment, poslanec OZ

Obecný úrad Nemecká informuje

Informácia o územnom pláne obce Nemecká

■ V roku 2018 boli spracované prieskumy a rozbor v súvislosti s vypracovaním zadania pre územný plán obce Nemecká.

V roku 2019 obec oslovila občanov s výzvou na predkladanie podnetov s cieľom riešiť zmeny funkčného využitia pozemkov v územnom pláne. Všetky opodstatnené požiadavky občanov boli v návrhu územného plánu zapracované. Diskusia s občanmi o tomto návrhu sa z iniciatívy starostu obce uskutočnila 9. decembra 2019, teda ešte pred jeho oficiálnym zverejnením.

Začiatkom roka 2020 bude návrh územného plánu verejne prerokovaný, v rámci 30-dňovej lehoty bude zvolané rokovanie s dotknutými štátnymi orgánmi a občanmi, ktorí budú môcť návrh pripomienkovať. Obstarávateľ pripomienky vyhodnotí, akceptované pripomienky spracovateľ zapracuje do návrhu. Následne bude môcť obecné zastupiteľstvo územný plán schváliť.

Predpokladaný termín schválenia je marec – apríl 2020. Obec na financovanie územného plánu využila dotáciu z Ministerstva dopravy a výstavby SR vo výške 80 % z ceny návrhu územného plánu.

Ludmila Priehodová

Podanie daňových priznaní v roku 2020

■ Informujeme občanov, ktorí v roku 2019 nadobudli alebo predali nehnuteľnosť, napr. dom, byt, garáž, chatu, záhradu, ornú pôdu, trvalý trávny porast, lúku a podobne, že sú povinní vyplniť tlačivo daňového priznania k dani z nehnuteľnosti do 31. januára 2020 a ohlásiť tým vznik alebo zánik daňovej povinnosti. Tlačivá sú k dispozícii na obecnom úrade počas stránkových hodín.

V tom istom termíne je potrebné nahlásiť do evidencie na obecnom úrade nové psy. Taktiež je potrebné ohlásiť psy, ktoré uhynuli alebo boli utratené. Výška dane za jedného psa v roku 2020 je 7 €. Pripomíname, že už od roku 2018 nie sú osoby nad 75 rokov oslobodené od platenia tejto dane a sú preto povinné podať daňové priznanie k dani za psa.

Anna Marková, OcÚ Nemecká
(telefón 048/ 6182911)

Poplatky za tuhý komunálny odpad v roku 2019 – úľavy a povinnosti

■ Výška poplatku za komunálny odpad pre rok 2020 zostáva oproti roku 2019 nezmenená, teda 0,0592 € za osobu/deň, čo je 21,60 € za osobu/rok. Upozorňujeme občanov, ktorí tento poplatok uhrádzajú mesačnými platbami na bankový účet, aby si skontrolovali a nastavili správnu výšku platieb a po doručení rozhodnutia aj správny variabilný symbol.

Žiadosť o úľavy za TKO za rok 2019 si občania môžu podať do 31. januára 2020. Tlačivo žiadosti si môžu vyzdvihnúť na obecnom úrade. V prípade študentov, ktorí študujú na území Slovenska, už nie sú žiadatelia povinní predkladať potvrdenie o návšteve školy, sú však povinní vyplniť tlačivo žiadosti o úľavu.

Ďalej upozorňujeme občanov, že zmeny v počte osôb (pri narodení, úmrtí, odsťahovaní či prisťahovaní sa a pod.) je potrebné nahlásiť na obecnom úrade do 30 dní odo dňa, keď táto zmena nastala, a to prostredníctvom predpísaného tlačiva. V prípade zmeny ja rovnako potrebné nahlásiť výšku poplatku pre SIPO.

Alexandra Barlová, OcÚ Nemecká
(telefón 048/6182168)

Voľby do Národnej rady Slovenskej republiky 2020

■ K občanom sa už určite dostala informácia o vyhlásení volieb do Národnej rady Slovenskej republiky, ktoré sa budú konať v sobotu 29. februára 2020 v čase od 7.00 do 22.00. V našej obci boli vytvorené (tak ako v prípade predošlých volieb) dva volebné okrsky s osobitnými volebnými miestnosťami.

Okrsek č. 1 bude mať volebnú miestnosť v budove Obecného úradu v Nemeckej (Hronská ul. 37), volebná miestnosť okrsku č. 2 bude zriadená v budove bývalej dolnej školy v Zámostí (Zámostského ul. 53).

Pri tejto príležitosti by som občanom rada pripomenula dôležitosť volebného práva. Našou povinnosťou je pristupovať k voľbám a k účasti na nich zodpovedne, veď hlas každého občana je

dôležitý. Dianie v našej krajine a budúcnosť našich potomkov nám nemôžu byť ľahostajné.

Voliči, ktorí sa v čase volieb budú zdržiavať mimo územia Slovenskej republiky, budú mať možnosť voliť poštou. Voliči, ktorí v deň konania volieb nebudú môcť voliť v mieste svojho trvalého pobytu vo volebnom okrsku, v ktorého zozname sú zapísaní, budú môcť voliť v inej volebnej miestnosti na území Slovenskej republiky s hlasovacím preukazom.

Žiadosť o voľbu poštou, ako aj žiadosť o vydanie hlasovacieho preukazu môžu občania podať na emailovej adrese matrika@nemecka.info. Všetky dôležité informácie priebežne zverejňujeme na informačných tabuliach vo všetkých častiach obce a na našej webovej stránke www.nemecka.info.

Katarína Starčoková, OcÚ Nemecká

Z činnosti denného stacionára

Október sa v dennom stacionári niesol v znamení úcty k starším ľuďom. Prvého októbra sme si pripomenuli Medzinárodný deň starších osôb. Žiaci základnej školy pod vedením pani učiteľky Šagátovej si pri tejto príležitosti pripravili pekný program. Prváčikovia a žiaci 5. ročníka nám zaspievali a zarecitovali. Učiteľka základnej umeleckej školy so sídlom v Brusne Ivica Handlovská a jej žiačky Juliana Lokšová a Timea Košťálová sa postarali o príjemné jesenné tvorivé popoludnie, výsledkom ktorého sú nádherné obrazy stromov z vajčkových škrupín. Pani učiteľka a jej asistentky boli veľmi milé a naši seniori ich požiadali o ďalšiu návštevu. Dohodli sme sa, že sa do konca zimy v našej tvorivej dielničke stretneme ešte raz.

Trefou milou udalosťou pri príležitosti mesiaca úcty k starším bola návšteva seniorov z jednoty dôchodcov v Predajnej. Prišli k nám s krásnym programom v podobe hudobného vystúpenia dvoch žiakov zo základnej školy v Predajnej – Adama Margetu a Petra Štulrajtera. Tí nám svojím umením doslova vyrazili dych. Chlapci zahrali na niekoľkých hudobných nástrojoch – na gajdách, píšťale, fujare a heligónke – a navyše aj krásne spievali. Prisľúbili, že sa k nám vrátia ako koledníci vo vianočnom čase. Opäť ich s radosťou privítame 12. decembra.

V októbrovom pásme Inakosť vo svete sme sa dozvedeli, ako plynie život človeka so zdravotným hendikepom. Porozprávali nám o tom „naši mladí dospelí“. Príprave prednášky, ktorá mala podobu powerpointovej prezentácie, venovali pod dohľadom našej sociálnej pracovníčky Ivky niekoľko dní a výsledok stál za to.

Spolupráca s materskou školou v rámci projektu Spolu nám to ľadí čoskoro priniesie prvé ovocie. V jesenných mesiacoch k nám každý druhý pondelok chodili nacvičovať program malí škôlkari a 6. decembra sa s nimi naša klientka predstavila v mikulášskom programe. Pod názvom Seniori deťom sa skrýva ďalší

projekt, ktorý je zameraný na spájanie generácií prostredníctvom pravidelného čítania rozprávok deťom pred poludňajším odpočinkom.

V októbri aj v novembri sme opäť mali možnosť zakúsiť priaznivé účinky arteterapie na ľudské prežívanie. Klienti si rozvíjali tvorivosť, spontánny prejav, komunikáciu a sebareflexiu.

Nová rozprávka, ktorá rozšíri repertoár našich stacionárnych umelcov, sa volá Hrnček var. S jej nácvikom začali v novembri a chcú ňou potešiť malých škôlkarov a naše milé návštevy. Aj samotní aktéri a domáce stacionárne publikum oceňuje tento druh aktivizácie. Pri nácviku sa vždy dobre zabavia, zároveň si precvičia pamäť a posilnia množstvo schopností a zručností.

Jeden novembrový deň sme venovali spomienke na Karla Gotta. Spievali sme jeho piesne, prečítali sme si zaujímavosti z jeho života a každý sám za seba povedal, čo pre neho maestro znamenal a ako ho ovplyvnil.

Neplánovane sme sa zapojili do verejnej výzvy, ktorá preletela internetom pod názvom Vianoce pre slovenských seniorov bez rodín. Desať topánkových škatúl sme naplnili odporúčanými predmetmi, ale najmä láskou a teplým slovom. Veríme, že niekoho potešia.

V poslednom novembrovom týždni sa u nás jeden deň športovalo. Nie naozaj, ale sprostredkovanie cez rozprávanie rozhodcov biatlonu. Dozvedeli sme sa, ako to chodí v zákulisí pretekov či koľko rozhodcov je potrebných na to, aby bola zabezpečená regulárnosť súťaže. Rozprávanie to bolo naozaj zaujímavé.

Tešíme sa na Vianoce, na tento krásny čas, na kúzlo, ktoré nás očarí a rozsvieti o čosi viac svetielka v našich srdciach. Všetkým čitateľom prajeme, aby z atmosféry, ktorá o chvíľu zahalí náš uponáhľaný ľudský svet, načerpali čo najviac lásky a božieho pokoja. Veď sa niet kam ponáhľať.

Renáta Liptaiová

Canisterapia v zariadeniach sociálnych služieb

Psy žijú v spoločnosti ľudí už niekoľko tisíc rokov. Mnohé z nich sú chované ako domáci miláčikovia, sú považované za riadnych členov rodiny a o ich pozitívnom účinku na ľudí niet pochýb. Zjednodušene by sme canisterapiu mohli charakterizovať ako pozitívne pôsobenie psa na človeka. Pokiaľ by sme sa chceli vyjadriť sofistikovanejšie, môžeme sa oprieť o definíciu Medzinárodnej asociácie organizácií zaoberajúcich sa interakciou ľudí a zvierat, ktorá hovorí, že canisterapia je na cieľ orientovaná intervencia, ktorá zámerne inkorporuje zvieratá do služieb v oblasti zdravotníctva, vzdelávania a humanitných služieb s cieľom dosiahnutia terapeutických efektov u ľudí. Canisterapiu vo všeobecnosti môžeme zaradiť do oblasti podporných

a terapeutických prístupov, kam patria rôzne rekreačné, edukačné alebo aj terapeutické aktivity za účasti špeciálne vybraných a pripravených psov (prípadne len za ich prítomnosti), ktoré vedú k zlepšeniu kvality života ľudí – klientov.

Úlohou canisterapie je riešenie psychologických, citových a sociálno-integračných problémov, pričom vplyv na fyzické zdravie je skôr druhotným efektom v zmysle motivácie k rehabilitácii či povzbudeniu imunity.

Canisterapiu je možné deliť na:

- živelnú, ktorá predstavuje spontánny kontakt (keď pes líže ruku, spí pri nohách a pod.),
- riadenú, pre ktorú je potrebný plán, jeho realizácia a následné vyhodnotenie.

Canisterapia má pozitívny vplyv na rozumové, citové, sociálne, komunikačné aj pohybové kompetencie klientov, ktorými môžu byť ako deti, tak i ľudia stredného veku, občania s ťažkým

zdravotným postihnutím aj seniori.

Práca so psíkmi v zariadeniach sociálnych služieb môže prebiehať v podobe asistovaných aktivít (AAA). Vtedy je návšteva psíka v skupine klientov bez ohľadu na ich diagnózu zameraná hlavne na zvýšenie kvality života a výsledkom je pocit šťastia, radosti, spokojnosti a všeobecnej aktivizácie. Pri pasívnej návšteve postačí prítomnosť psíka, pri aktívnej sa klient o psíka stará. Zvieratá môžu byť na „návštevu“ alebo môžu byť súčasťou zariadenia. Druhou formou je zvieratami asistovaná terapia (AAT), ktorá predstavuje náročnejší plánovaný proces so zameraním na jednotlivcov alebo skupinu klientov s tým istým problémom (diagnózou) s cieľom posilniť žiaduce či utlmiť nežiaduce správanie. Je vykonávaná profesionálmi so špeciálnymi odbornými znalosťami. Terapiu možno praktizovať individuálnou formou, ktorá sa využíva najmä pri imobilných klientoch, alebo skupinovo, kde sa viac zameriavame na aktívnu činnosť.

Psíka je možné vnímať ako terapeuta, pretože je zdrojom pozitívnej energie a jeho prítomnosť funguje ako stimul k pohybu aj ku komunikácii.

Prijímatelia sociálnych služieb sú v zariadeniach často vystavení rôznym negatívnym pocitom, najmä samoty a opustenosti, keďže rodinu buď nemajú, alebo je kontakt s ňou veľmi zriedkavý. Vo veľkokapacitných zariadeniach nie je v silách personálu zabezpečiť a poskytnúť im potrebný telesný kontakt, ako je objatie či pohladenie. Jedinečnosť psieho terapeuta tkvie v tom, že nerobí medzi ľuďmi rozdiely a nesúdi, otvorene prejavuje doslova nákazlivé pozitívne emócie a jediné, čo očakáva, je pohladenie, prípadne niečo malé pod zub. Kontakt či kamarátstvo so psom nahrádzajú oslabené či chýbajúce medziľudské vzťahy.

Canisterapia sa často využíva v prípadoch sťaženej komunikácie s klientmi, v tomto kontexte tvorí doslova komunikačný kanál medzi nimi a tými, ktorí sa im chcú priblížiť. Psík slúži v procese terapie ako sociálny katalyzátor a kognitívny stimulátor, jeho prítomnosť má antistresové účinky, odvádza od bolesti a problémov. Dokáže udržať pozornosť výrazne dlhšie ako iné objekty a tým vyvieš človeka z uzavretosti.

Prirodzene, využitie psa je potrebné prispôbiť potrebám klienta. Možno sa zamerať na nasledujúce oblasti:

- jemná motorika (kŕmenie z ruky, zapnutie obojka, hladenie),
- hrubá motorika (hádzanie loptičky či inej hračky, napodobňovanie psíka),
- reč (zvýšenie verbálnej interakcie – oslovenie, povel), rozvoj zmyslov (rozlišovanie farieb a materiálov obojkov, vŕdzok),
- pohyb (samotné pohladenie, zohnutie sa, pristúpenie k psovi),
- psychika (potlačenie negativistických pocitov, zníženie prejavov agresivity, redukcia pocitov úzkosti a samoty: klient sa zdôverí a povie psovi, čo ho trápi),
- učenie (pes pôsobí upokojujúco a klient sa dokáže lepšie sústrediť a vnímať),
- sociálna oblasť (pravidelný kontakt psa a canisterapeuta, kontakt s inými klientmi pri skupinovej aktivite).

Canisterapia môže byť v zariadeniach sociálnych služieb terapeutickým, výchovným, ale aj odpočinkovým prvkom, prostredníctvom ktorého sa skutočne zvýši kvalita života prijímateľov sociálnych služieb.

Renáta Liptaiová

Rozhovor s Ing. Margitou Šurábovou, riaditeľkou DD a DSS HRON v Dubovej

■ Vaše zariadenie poskytuje dva druhy sociálnych služieb. Aký je rozdiel medzi domovom dôchodcov a domovom sociálnych služieb?

Naše zariadenie poskytuje sociálne služby, ktoré majú napomôcť riešenie nepriaznivej sociálnej situácie v prípade ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo dovŕšenia dôchodkového veku.

V zariadení pre seniorov sa sociálna služba poskytuje fyzickej osobe, ktorá dovŕšila dôchodkový vek, je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a stupeň jej odkázanosti je najmenej IV.

V domove sociálnych služieb sa sociálna služba poskytuje fyzickej osobe pred dovŕšením dôchodkového veku, ak je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a stupeň jej odkázanosti je najmenej V, prípadne je nevidiaca alebo prakticky nevidiaca a stupeň jej odkázanosti je najmenej III.

Ďalší rozdiel spočíva v tom, že zariadenie pre seniorov je v kompetencii miest a obcí podľa trvalého bydliska záujemcu a domov sociálnych služieb je v kompetencii Banskobystrického samosprávneho kraja (BBSK).

Aký je postup pri podaní žiadosti o prijatie do zariadenia a aké sú čakacie doby?

Prvým krokom záujemcu o poskytovanie sociálnej služby je požiadať o posúdenie, či je na požadovanú službu odkázaný. Tlačivá mu poskytne obec, resp. mesto, kde má žiadateľ trvalý pobyt, alebo priamo zariadenie sociálnych služieb. K dispozícii sú aj na našej internetovej stránke www.ddhron.sk.

Originál vyplnenej a žiadateľom podpísanej žiadosti o posúdenie odkázanosti je potrebné zasielať na Úrad BBSK (v prípade záujmu o domov sociálnych služieb), resp. na mestský alebo obecný úrad podľa miesta trvalého pobytu (v prípade záujmu o zariadenie pre seniorov). Po ukončení posudkovej činnosti záujemca dostane rozhodnutie o odkázanosti na sociálnu službu a posudok o odkázanosti na sociálnu službu, vydané Banskobystrickým samosprávnym krajom, resp. príslušnou obcou (mestom).

Následne záujemca môže požiadať o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby. Každá fyzická osoba má právo výberu sociálnej služby a formy jej poskytovania a právo výberu poskytovateľa sociálnej služby, a to za podmienok stanovených Zákonom č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej zákon o sociálnych službách). Vyplnenú žiadosť spolu s prílohami je potrebné zaslať do vybratého, resp. vybraných zariadení. DD a DSS HRON posúdi kompletnosť žiadosti, v prípade voľného miesta dohodne termín nástupu, inak zaradí záujemcu do poradovníka čakateľov pre konkrétny druh sociálnej služby.

Čakacie doby sú rôzne, závisia od druhu sociálnej služby a od počtu čakateľov v poradovníkoch.

Ráta sa v budúcnosti s rozširovaním priestorov a kapacity DD a DSS HRON?

V súčasnej dobe Banskobystrický samosprávny kraj neuvažuje o zvyšovaní kapacity ani o rozširovaní priestorov.

Aký je spoločenský život v zariadení, prípadne akým aktivitám sa s klientami venujete?

Okrem pravidelných denných aktivít (tvorivé dielne, muzikoterapeutické techniky, tréning pamäti, filmový klub, spoločné čítanie, relaxácie, sociálna rehabilitácia...) zabezpečujeme:

- kultúrne programy v spolupráci so školami a občianskymi združeniami v okrese Brezno, so Základnou umeleckou školou vo Valaskej a s inými dobrovoľníkmi pri rôznych príležitostiach (Medzinárodný deň materinského jazyka, Svetový deň úsmevu, fašiangy, Medzinárodný deň tanca, Medzinárodný deň žien, narodeniny DD a DSS HRON, Jánsky ples seniorov, Vianoce, Deň matiek, Mikuláš a mnohé iné),
- besedy pri rôznych príležitostiach (napr. Svetový deň Alzheimerovej choroby, Svetový deň životného prostredia, Medzinárodný deň stromov, Svetový deň umenia, Deň Slnka, Sviatok sv. Cyrila a Metoda, Medzinárodný deň čokolády, Svetový humanitárny deň),
- športové aktivity (športový deň seniorov, Svetový deň Pohybom ku zdraviu a iné).

Aktivity pripravujeme podľa záujmu prijímateľov sociálnych služieb, ktorých účasť na nich je dobrovoľná.

Monika Klačanová

Základná škola

s materskou školou v Nemeckej

■ Prihovárame sa čitateľom v čase adventu – v období čakania, ale aj duchovnej prípravy na najkrajšie sviatky v roku. V našich domácnostiach sme vypratali aj tie najtajomnejšie kúty. V mnohých rodinách už rozvoníava vianočné pečivo, deti sa neuveriteľne tešia. A viacerí z nás sa obzerajú za starým rokom. Aký bol?

V septembri sme brány našej školy otvorili už štyridsiaty siedmy raz. Slávnostným pasovaním sme privítali šestnástich nových prváčikov. Od jesene si už stihli osvojiť prvé písmenká a ceruzky vymeniť za perá. Na jeseň absolvovali aj celoslovenské testovanie pohybových predpokladov. My pedagógovia sme ich povzbudzovali a snažili sme sa im vytvoriť čo najlepšie podmienky. Uvidíme, či sa medzi našimi prváčikmi neskrýva aj nádejný olympionik. Na výsledky si však musíme počkať do leta, keď príslušné inštitúcie testovanie vyhodnotia.

Žiaci už majú od začiatku školského roka za sebou technickú olympiádu, olympiádu z anglického jazyka a súťaž Náboj 2019.

V adventnom období si chvíľu spríjemňujeme darčekom. Žiaci mohli do školy priniesť hračky, ktoré už nepotrebujú. Vytvorili sme z nich zbierku a veríme, že potešia nových majiteľov. Cez veľkú prestávku žrebujeme, rozdáваме hračky a takto sa spolu tešíme na vianočné sviatky. Na chodbách sa ozývajú koledy, ktoré nacvičujeme na vianočnú akadémiu. Opakujeme si texty, precvičujeme jednotlivé taktý. Veríme, že aj tento rok bude naša akadémia, ktorú režírujú deviataci, krásnym podujatím. Na vianočných trhoch budeme predávať výrobky, ktoré vytvorili naši žiaci v rámci tvorivých dielní. Výťažok z predaja využijeme opäť o rok pri výrobe ďalších vianočných dekorácií.

Celoslovenské testovanie absolvovali aj piataci, a to v predmetoch slovenský jazyk a literatúra a matematika. Vyučujúci venovali príprave žiakov adekvátnu pozornosť, zamerali sa najmä na zopakovanie učiva primárneho vzdelávania (teda z prvého stupňa ZŠ). Názory na testovanie piatakov aj na testovanie prvákov sa rôznia ako v odbornej, tak aj v laickej verejnosti. Hovorí sa o ich zbytočnosti. Necháme na čitateľov, aby si na zmysel testovania vytvorili vlastný názor. Pedagógovia i žiaci našej školy sú povinní tieto úlohy absolvovať. Aj tentoraz sa testovania piatakov na našej škole zúčastnila školská inšpekcia. Všetko prebehlo tak, ako malo.

Na jeseň sme si spomenuli na našich skôr narodených spoluobčanov. Pri príležitosti mesiaca úcty k starším sme našim seniorom venovali kytičku v podobe kultúrneho programu. Deti sa na tieto aktivity vždy tešia. Veríme, že sa potešili aj seniori.

V októbri našu školu navštívil prvý slovenský kozmonaut Ing. Ivan Bella. Na besede s ním sa zúčastnili žiaci 4. až 9. ročníka. I. Bella má neskutočný dar: vie krásne a pútavo rozprávať o svojich zážitkoch z kozmu. Nejednen žiak našej školy zatiaľ stať sa kozmonautom. Naši chlapci však majú pred sebou ešte dlhú cestu. Držíme im palce, aby sa im ich sny splnili.

V každom dieťati je ukryté čosi dobré, každé vyniká v niečom inom. Aby sme odhalili skryté schopnosti našich žiakov, organizujeme pre nich rôzne súťaže a predmetové olympiády.

Po vianočných prázdninách zasadneme do školských lavíc a budeme mať čo robiť, aby sme vylepšili známky, lebo len párkrát sa vyspíme a bude tu polročné hodnotenie. Pred deviatkami stojí ťažká voľba strednej školy. Držíme im palce, aby ich rozhodnutia boli šťastné. Máme pred sebou mnoho plánov... O ich realizácii budeme v spolupráci s redakčnou radou informovať aj na stránkach obecných novín. Záujemcovia môžu sledovať i školskú webovú stránku. Všetkým žiakom a občanom našej obce prajeme krásne vianočné sviatky.

Pedagogický kolektív ZŠ

Dianie v našej materskej škole

Na začiatku bol nápad, chuť a odhodlanie obohatiť deti o nové poznatky, o nové pomôcky i nové kontakty. Naše smelé plány sa postupne zmenili na realitu a škôlkari mali počas jesenných dní postarať sa o pestrý program.

V októbri sme v našej MŠ privítali vzácnu návštevu. Náš hosť chcel byť pôvodne veľikým, no nakoniec sa stal kozmonautom. Nie však hocijakým, ale prvým a jediným slovenským kozmonautom, ktorý letel do vesmíru. Letec, plukovník a generál **Ing. Ivan Bella**. Deti mali jedinečnú možnosť stretnúť sa s ním osobne, položiť mu zaujímavé otázky i spoločne sa odfoťiť. Pán kozmonaut zas ocenil pamätnú knihu a milý darček, ktoré si prevzal z rúk pani zástupkyne pre MŠ.

Aj keď nemáme možnosť vybudovať si vlastné dopravné ihrisko, chceme, aby aj naše deti zažili atmosféru dopravnej výchovy vyučovanej hravou formou. Zauzumenili sme si zakúpiť **prenosné dopravné ihrisko**, ktoré by nám umožnilo plniť výchovno-vzdelávacie aktivity v danej oblasti. Vďaka pánovi Milošovi Koštiakovi, zamestnancovi Volkswagen Slovakia, a pani učiteľke Petronele Kútikovej uzrel svetlo sveta zamestnanecký projekt s názvom **Hurá, dopravné ihrisko!** Nadácia Volkswagen Slovakia náš projekt pozitívne ohodnotila a poskytla naň finančnú podporu v sume 985,08 eur. Z tejto sumy sme zakúpili prenosné dopravné ihrisko s dopravnými značkami a semaforom, dve kolobežky pre väčšie deti, tri kolobežky pre menšie deti, tri odrážadlá, detské cyklistické prilby a reflexné vesty. Deti sú prostredníctvom zážitkového vyučovania vedené k obozretnosti

nielen na ceste, ale aj v blízkosti cesty, učia sa pozorovať dopravné značky, ktoré súvisia s pohybom chodcov. Postupne chceme ihrisko dopĺňať novými prvkami. Veríme, že za pomoci ľudí dobrej vôle sa nám to znova podarí. Chceme poďakovať Nadácii Volkswagen Slovakia, ktorá potešila nejedného nášho škôlkara.

Spomínate si na príbeh z *Bambulkiných dobrodružstiev* s názvom *Dve záračné slová*? Bol o tom, ako sa Bambulka nechcela poďakovať susedovi za broskyne a dedo Jozef ich dal nakoniec zmiznúť. Prečo spomínam tento príbeh? Všimli ste si, koľko detí vie v dnešnej dobe poďakovať, poprosiť a pozdraviť sa? Slušné správanie je bežnou realitou alebo nás pozdrav dieťaťa na ulici prekvapí? Deti sú milé, čisté stvorenia, ktoré sa učia v prvom rade od rodičov. Príslovie *Čo zaseješ, to zožneš* platí stále. Naučme deti pozdraviť sa, poprosiť a poďakovať. Sociálna

pedagogička Katarína Winterová v tejto súvislosti píše: *Tak sa odrazu žiadosť a nástojčivosť dieťaťa o čokoľvek premení na milú otázku. Aj vďaka slovu „prosím“ sa nebude rodič cítiť ako sluha, či rodič, ktorý len plní detské požiadavky. Ak poďakuje, prejaví tým vďačnosť, ktorá sa stáva zriedkavou. Dieťa dá naja-vo, že nie všetko je automatické. O tom, že takéto správanie nie je automatické, viem ako učiteľka svoje. Neraz sa stáva, že sám rodič sa akosi zabudne pozdraviť. A deti? Tie napodobňujú svojich rodičov. Rovnako je smutné, keď sa deti, ktoré ste v materskej škole učili novým veciam a viedli ich kroky smerom k novým poznatkom, po prechode na základnú školu pri náhodnom stretnutí nedokážu ani len pozdraviť. Preto sme sa v MŠ rozhodli venovať intenzívnejšie čarovným slovíčkam a denne túto problematiku formou rôznych hier prehľbovať. Neza-
budli sme ani na **Svetový deň pozdravov**, ktorý pripadá na 21. november. Okrem bežných pozdravov sme sa v škôlke zdravili aj formou rôznych symbolov. Veríme, že zasiate semienka sa ujmú a budú ďalej rásť na úžitok nás všetkých. Jednoduchým pozdravom vzbudíme úsmev na tvári, pozornosť a láskavosť. Aj takéto drobné prejavy ľudskosti pomôžu spraviť našu komunitu a spoločnosť krajšou.*

Môcť sa len tak hrať s hlinou a vytvoriť niečo krásne... V novembri to zažili naši škôlkari priamo v priestoroch MŠ. Po roku k nám zavítal **keramikár Marek Novotňák**, ktorý deti oboznámil s technikou výroby a ukázal im, čo všetko sa dá

z hliny vyrobiť. Deti sa potom s chuťou pustili do práce a pod jeho vedením vymodelovali krásne dielka. Prežili poučné, zábavné a umelecky hodnotné dopoludnie.

Hudba, tanec, spev, básničky, divadielko, skúšky a generálky... Týmto všetkým žila naša škôlka pred príchodom Mikuláša. A dôvod? Chceli sme sa predviesť pred rodičmi, príbuznými, starými rodičmi aj kamarátmi. Ako sa hovorí, ukázali sme sa v plnej paráde. Kto 6. decembra popoludní zavítal do našej škôlky, mohol si v podaní najmenších detičiek pozrieť tanec vločiek. Deti zo strednej triedy nám zahrli divadielko o tom, že láska býva v srdci, a kto ju nájde a rozdá iným, odhalí tajomstvo Vianoc. Najstaršie deti zas chceli spolu s pani učiteľkami poukázať na to, že pýcha predchádza pád, veď aj Ivan z divadielka Mrázik sa musel na svojej ceste poučiť, aby našiel svoju lásku Nastenku.

V programe nechýbalo ani posolstvo, že nezáleží na tom, akí sme, ako vyzeráme, koľko máme rokov a akým jazykom hovoríme. Najdôležitejšie je dobré srdce. Mám na mysli spoluprácu s denným stacionárom, ktorý sa nachádza v školskom areáli. V minulom čísle sme písali o pravidelných stretnutiach

s Terezkou, teraz spomenieme jej samotný tanečný vstup spoločne s deťmi zo strednej triedy v našom programe. Ukázalo sa, že aj dievčatko so zdravotným znevýhodnením dokáže potešiť nejedného diváka. Nechýbal ani Mikuláš a jeho pomocníci, ktorí deťom rozдали balíčky plné dobrôt. Kto mal chuť a chcel podporiť našu škôlku, zakúpil si vianočné výrobky na vianočnej tržnici. Na svoje si prišli aj tí, ktorí mali chuť na kapustnicu, čajík alebo výborný punč či na posedenie s kamarátmi. Chcem sa poďakovať všetkým ľuďom, ktorí nám toto podujatie pomohli pripraviť.

Vyvrcholením kalendárneho roka sú Vianoce. V mene zamestnancov našej materskej školy chcem všetkým čitateľom Noviniek spod Hradiska zapívať príjemné chvíle strávené s blízkymi. Nech nikde nechýba zdravie, šťastie, pokoj a láska. A na záver ešte pár slov Calvina Coolidgea, niekdajšieho prezidenta USA: *Vianoce nie sú časom ani obdobím, ale stavom mysle. Šírenie pokoja, dobra a množstva vďaky, to je skutočný duch Vianoc.*

Zuzana Lokšová

Dobrá novina 2019

Dobrá novina prináša požehnanie do slovenských rodín prostredníctvom radostného ohlasovania vianočného posolstva už 25 rokov. Tohtoročný jubilejný ročník sa bude riadiť heslom Budme požehnaní(m). Veď projekty, ktoré chce Dobrá novina v nasledujúcom kalendárnom roku podporiť, prinášajú požehnanie ťažko skúšaným ľuďom v ďalekej Afrike.

Z tohtoročnej zbierky budú podporené projekty vzdelávania dospelých, vodné projekty, sociálne programy a deti s postihnutím v diecéze Lodwar v Keni. Vybierané prostriedky podporia vzdelávacie projekty na podporu mladých matiek v Ugande a pomôžu zabezpečiť solárny systém a chladničku na lieky pre miestnu kliniku v Maria Lou v Južnom Sudáne. Na severe Etiópie pomôžu pri vŕtaní studní a postavení umyvární, nádrže na pitnú vodu a toalety v dvoch školách v Habes a Tsigereda. Toto je len malá časť projektov, ktoré chce kolednícka akcia v budúcom roku podporiť.

Deti a mládež v našej obci koledujú pre túto zbierku už niekoľko rokov. Počas sviatkov navštívia prihlásené rodiny, zaspievajú, zavinšujú a vzbierané finančné príspevky posielajú na účet Dobrej noviny. Každoročne v našej obci prejaví záujem o koledovanie približne 20 – 25 rodín. Zbierka je verejná a prispieť do nej môže každý, komu nie je ľahostajný osud ľudí na inom konci sveta. Ak chcete prijať do svojho domu koledníkov

a podporiť tým dobrú vec, môžete sa zapísať do zoznamu vo farskom kostole v Dubovej do 23. decembra 2019.

*Zbor mladých Marcelíno,
organizátor zbierky Dobrej noviny v Nemeckej*

Predsa prišiel medzi nás. Usmiate, s dobráckymi očami a plným košíkom balíčkov. Dňa 7. decembra 2019 sa zišli deti so svojimi najbližšími pri ešte nerozsvietenom stromčeku v Nemeckej. Keď sa stromček rozžiaril, spolu s Mikulášom

Mikuláš

a jeho pomocníkmi čertom a anjelom sme sa presunuli do kultúrneho domu, kde mal Mikuláš pripravené balíčky pre každé dobré dieťa. Krásne básničky a pesničky v podaní malých a aj tých starších potešili nielen Mikuláša, ale aj rodičov. Niektoré deti mali aj slzičky v očiach, čert bol poriadne strašidelný, uhlie však nakoniec nedostal nik, len líca mali deti pri odchode trochu zamazané. Predvianočnú náladu sme však mali všetci. Teraz už len vydržať pár dní a budú Vianoce.

*Milena Grúberová
Foto Z. Kováčová*

Koniec 80. rokov v Zámostí

V novembri sme si pripomenuli 30 rokov od významnej udalosti, ktorú v našich dejinách označujeme ako Nežná revolúcia. Znamenala koniec diktatúry komunistickej strany, ktorá v Československu trvala štyri desiatky rokov. Pri tejto príležitosti som sa začítal do zápiskov bývalých zámoštianskych kronikárov Milana Čížmárika (z rokov 1987 – 1988) a Antona Vincúra (z roku 1989). Poznámky si robili do osobitných pomocných zošitov. O tom, že si nevšimli len fakty, ale aj ľudskú stránku života v obci, svedčia nasledovné úryvky. Vybrali sme tie, ktoré sa týkali poľnohospodárstva, občianskych aktivít a spoločensko-politických zmien po novembri 1989.

Rok 1987

Začiatok roka bol neobyčajne chladný a mrazivý, s bohatou nádielkou snehu. Mráz v nočných a hlavne v skorých ranných hodinách dosahoval -28°C , -30°C . Silný mráz spôsobil značné škody v záhradách na ovocných stromoch, ktoré vymrzli (slivky, hrušky), a niektoré kmene čerešní roztrhlo na polovice.

Krátke, asi dvojtýždňové oteplenie prišlo vo februári (cez deň 10°C), ktoré občania „Stráni“, t. j. ulice Odbojárov, využili na vybudovanie tlakovej stanice pod vrškom na trase vodovodu, aby tak vyriešili dlhoročný nedostatok pitnej vody na „Stráňach“. Akciu výstavby (za pomoci MNV) organizačne viedol a zabezpečoval predseda Občianskeho výboru Ing. Banas Ján. V neuveriteľne krátkej dobe dokázali občania „Stráni“ vykonať výkopové práce, šalovanie a betónovanie, takže vodohospodárska organizácia v Brezne bola nútená urobiť inštaláciu zariadenia. Tým sa konečne po desaťročnom nedostatku pitnej vody občanom na „vršku“ umožnilo používať všetky vodovodné zariadenia.

„Sviniarka“ sa stáva známou aj v širšom okolí. Často tam stanujú alebo v obývacích prívosoch trávia svoje voľno aj cudzí občania. Pribúdajú nové súkromné chaty a kúpalisko, vyčistené nadsencami z radov našej mládeže, urobilo v tomto krátkom lete zo „Sviniarky“ hodne navštevované rekreačné miesto nášho chotára.

Kronikár Milan Čížmárik

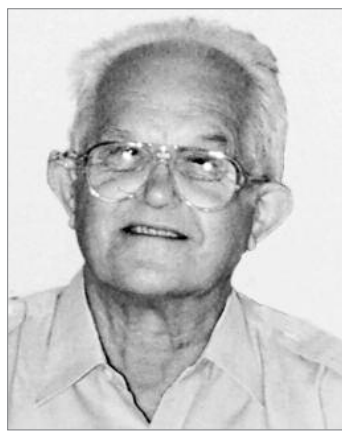
Rok 1988

V našej obci poľnohospodárske práce sú sústredené už len v Štátnom majetku, ktorých sa zúčastňuje len niekoľko starších občanov. Rozšírenou výstavbou priestorov pre odchov kuriat v našom chotári „Pod Šimáňom“ ŠM zvýšil produkciu chovu pomocou automatického kŕmenia na 220 – 250-tisíc kusov ročne. Skutočným poľnohospodárom zotrúva už len jeden náš občan Emil Daučík ako súkromník.

Začiatkom mája (6. 5.) organizácia Zväzu žien uskutočnila „veľké upratovanie“ v kultúrnom dome, na ktorom sa zúčastnilo 17 žien. Toto upratovanie predchádzalo akcii MV Jednoty, ktorá tu usporiadala 14. mája „Májovú veselicu“ – Disco pre starších. Bola to zábava pre manželské páry. O náladu sa starala hudobná skupina „PETRO“ z n. p. Petrochema Dubová. Aj keď zábava usporiadateľom nepriniesla očakávaný zisk, predsa splnila poslanie – vytvoriť prostredie dedinskej, skoro rodinnej atmosféry, čo s uznaním hodnotili mnohí účastníci.

Rok 1989

Počasie behom r. 1989 bolo priaznivé jak pre poľnohospodárov, tak aj pre naše obyvateľstvo. Najhoršie na tom boli naši a okolití včelári, ktorým v jarných mesiacoch padli až 2/3 včelích rodín.

Kronikár Anton Vincúr

Príčin bolo viac. Hlavná príčina bola napadnutie včiel parazitom „klieštik“. Tento klieštik spôsobí uhynutie aj celých včelích rodín. Teraz už jesto liečivo na jeho zničenie.

Ďalší nepriaznivý jav je ten, že poľnohospodári poprašujú polia a lúky rôznymi chemikáliami, čo včelám veľmi škodí a takto hynú. V zámostskom chotári sa nachádzajú včelári: Siman Ján st., Vincúr Anton, Klimek Ján, Kohútik Mikuláš, Lupták Jaroslav a Štrbáň Mikuláš.

Na našich stráňach a lúkach v hojnom množstve rastú aj liečivé bylinky. Vymenujem aspoň tie hlavné: materina dúška, trezalka, pamajorán, betonika lekárska, repík lekársky, podbeľ a ešte veľa iných druhov. V dnešnej dobe sú veľmi vzácne a je len na škodu, že je málo občanov, ktorí tieto bylinky poznajú a zbierajú. Jedna stará občianka mi povedala, že sa stretla s pánom, ktorý zbieral bylinky, a ten povedal, že zámostský chotár je tak bohatý, že je hriechom, aby sa tieto bylinky nezbierali. Zbieranie liečivých rastlín je krásny a ušľachtilý koníček.

Najväčšie udalosti v r. 1989 sa udiali, ako je každému známe, 17. novembra, kedy do ulíc prišli študenti a ostatní občania a domáhali sa demokracie a odstúpenia starej vlády a KSČ. Boli to rušné chvíle, ktoré sa odohrávali hlavne vo väčších mestách. Táto revolúcia postupne prebehla v celej našej vlasti bez vážnejších konfliktov. Aj v našej obci občania prijali túto udalosť s rozvahou a nevyskytli sa žiadne nešváry. Nevznikla žiadna nákupná panika až na malé výnimky. Občania prijali situáciu v nádeji, že bude lepší zajtrajšok. Veď veľa je prípadov, že si ľudia v minulosti veľa nadobudli. Postavili si rodinné domy, usporili peniaze, nadobudli autá a každý mal zaistenú prácu.

Naši občania počas tejto situácie počúvali správy z rozhlasu a televízie. Každý chcel vedieť, čo nového, lebo situácia bola taká: „čo hodina, to novina“. Takto sme v týchto rušných chvíľach žili. Myslím si, že poviem pravdu za všetkých občanov, že si želajú pokoj a mier v našej vlasti. Šťastne to prešlo, stará vláda padla a my žijeme v nádejách na lepší zajtrajšok.

Martin Lokša

Čipkárske Vianoce na začiatku 20. storočia

(Čipkári a čipkárstvo III.)

Veľa našich predkov zostalo čipkárstvu verných aj po príchode nového storočia. S postupnou modernizáciou života v rakúsko-uhorskej monarchii sa menil aj život trhových obchodníkov. Čipkári, ktorí nevlastnili konský záprah, začali na prepravu využívať najmodernejší spôsob suchozemskej dopravy – železnicu. Remeslá začali upadať už v druhej polovici 19. storočia, na ich úkor sa však rozvíjala priemyselná výroba a sortiment ponúkaného tovaru sa tým znásobil.

Hlavným dodávateľom tovaru sa stali textilné fabriky a veľkoobchodníci. V medzivojnovom období bolo bežné, že domy čipkárov v určitých obdobiach roka navštevovali židovskí obchodní agenti z Poľska s ukázkami vzorov. Keďže to boli často ortodoxní Židia, ktorí jedli len kóšer stravu, moja prastará mama pre takúto návštevu vždy pripravila vajíčka natvrdo. Toto jedlo podľa jej spomienok vyhovovalo rituálnym predpisom židovského náboženstva. Vybrané druhy tovaru v dohodnutom množstve boli čipkárom zasielané poštou priamo na domácu adresu, najčastejšie po železnici. Najväčšie textilné továrne a veľkosklad sa nachádzali vo Viedni a v Budapešti, neskôr aj v Čechách a na Morave (Brno, Frýdek, Červený Kostelec) a na Slovensku (Košice, Bratislava, Ružomberok, Zvolen).

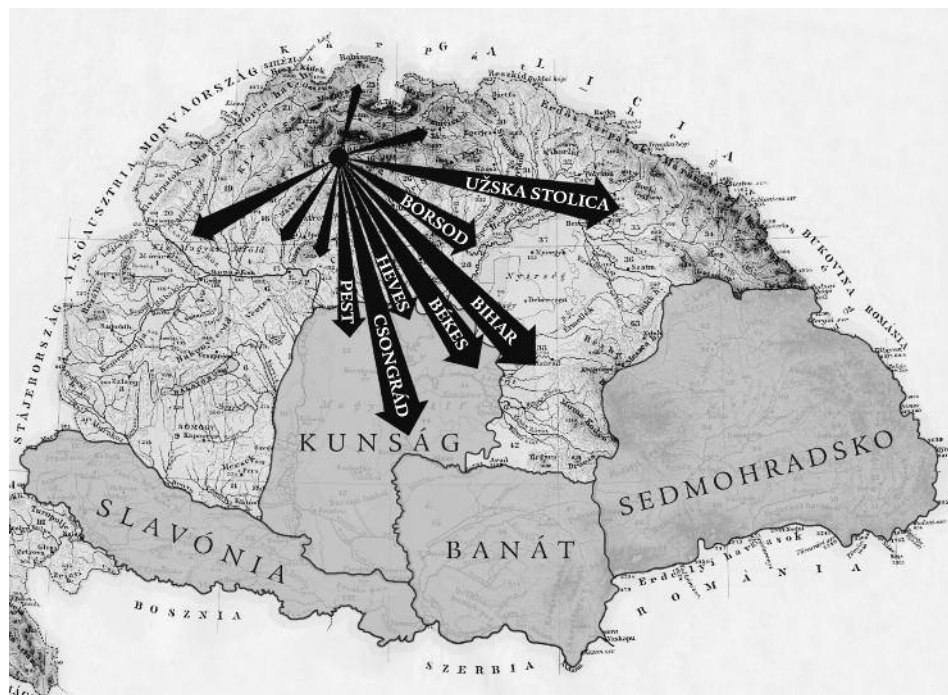
Až do zániku Habsburskej monarchie čipkári predávali najmä v stoliciach centrálného a južného Uhorska. Z ciest sa obyčajne vracali raz do roka pred vianočnými sviatkami. Niektorí však neprišli domov aj dlhšie obdobie. Výnimočne sa na dolnú zem vysťahovali aj celé mladé rodiny, niektoré ich deti sa tam narodili aj chodili do školy. Príkladom boli Kohútovci z Ne-

vyslúžili si prezývku Palangovci a ich nový priestranný dom, ktorý si po návrate postavili na Záhroní oproti cintorínu, dostal prírnenie do Palangov.

Čipkári počnúc februárom odchádzali z domu do sveta. Mali vozy, tie čipkárske, také, že bočnica bola ako pult, na ten sa narozkladala látka a čo predávali, tieto maličkosti, čo ženy potrebovali: pamučky, šitia kadejakô a čo len nie... Mali obchodný kalendár, ako išli sviatky v roku. Mali svoj plán, ako idú jarmoky po mestách. Stadeto sa išlo cez Maďarsko, po tej puste, a tak sa dostali do Juhoslávie, ako sa chodí aj teraz do Grécka. Chodili aj cez Turecko, aj do Rumunska. A to bola ročná cesta. Pred Vianocami týždeň vždy prišli domov svatiť, aj peniaze doniesli domov, aj povyplácať, čo si tovar nabrali na úver, aj si oddýchnuť kus...

(Ivan Kováčik st., Nemecká)

Čipkári, ktorí sa na jarmoky presúvali povozom, používali na prípravu stravy špeciálnu ľahko prenosnú nádobu z plechu, ktorú nazývali mašina. Jedlo v nej bolo možné pripraviť prakticky všade. Pre úsporu času v nej varili aj počas cesty na voze. Pod dnom bolo malé ohnisko, do ktorého sa cez komín v strede nádoby prikladali kúsky dreva či drevné uhlie. V tomto kotlíku sa dali uvariť cestoviny, polievka aj káva. Tú si čipkári zvyčajne pripravovali večer, po skončení jarmoku vo chvíľke oddychu. Typickým jedlom však bola polievka z mäsa, cestovín, zemiakov a zeleniny, ktorú v každej obci volali inak – v Medzibrode *pichanô*, v Brusne *čipkársko* a v Nemeckej *čipkársky guláš*.

Cesty čipkárov do oblastí Uhorska pred r. 1918

Čipkárska mašina na varenie

meckej, ktorí pred prvou svetovou vojnou odišli do obce Palanka v Báčskej stolici. Po skončení vojny a vzniku Československej republiky v roku 1918 sa celá rodina – manželia Jozef a Margita s deťmi Jozefom, Rudolfom, Jurajom, Ladislavom a Margitou – natrvalo vrátila do rodnej obce. Keďže najmä chlapi často s nostalgiou spomínali na časy prežité v Palanke,

Čipkársky guláš sa variu na voze. Starý otec, ten poháňau kone a popritom vo vahančoku miesiu cesto, rozťapkau a rukami sa to trhalo. Trhance sa potom vykydali do toho kotlíka. Otec bou vzađu a mau na starosti klásť drevnô uhlie do mašiny. A starý otec keď zakričau napredku: „No čo je s tým gulášom?“ Otec zobrau lyžicu, košovau: „Ešte je nie! Ešte je nie!“ Tak urobíu,

že šetko mäso povyberau a pojedou. A neostalo iba krumple a trhance. „Tak vieš čo, milý môj? Čižmy vyzuť, zavesiť na voz na lojtru a ideš pešo!“ Z Juhoslávie išliu pešo až sem do Nemeckej, bosý. Starý otec, toho volali Plankoš, lebo to bou planý...

(Ivan Kováčik st., Nemecká)

Čipkárská rodina Kováčikovcov od Plankov z Nemeckej, okolo r. 1920
(vpravo čipkár Ján Kováčik Plankoš so synom Jozefom)

Keďže čipkári boli svetaskúsení ľudia, práve oni prinášali do rodných obcí správy zo sveta. Väčšinu roka sa pohybovali v mestskom prostredí a domov si so zarobenými peniazmi a skúsenosťami donášali aj nové spôsoby správania, obliekania

Rekonštrukcia tradičného vianočného stromčeka v Dubovej, r. 2000

či stravovania. Prvé vianočné stromčeky sa na slovenskom vidieku objavili až v druhej polovici 19. storočia, tento zvyk sa na dediny rozšíril z mestského prostredia. V Brusne a vo Sv. Ondreji sa tradovalo, že túto obyčaj na hornom Pohroní ako prví začali šíriť tunajší čipkári. Keďže obytné priestory neboli v minulosti také veľké ako dnes, malý stromček, ktorý sa v našom regióne archaicky nazýval *kristindel*, býval zavesený na stropnej hrade, aby neza-
vadzal.

Naši trhoví obchodníci v domácom prostredí propagovali aj konzumáciu nových jedál a najmä nápojov. Tradičným vianočným jedlom na okolí bývali závitky z mletého mäsa plnené v kapustnom liste. *Celie Vianoce sme to jedli, v každom dome, to mau každý rád.* Zaužívaný názov pre toto jedlo bol *zakrúcaná kapusta*, ale v mnohých brusniarskych a ondrejských rodinách sa dodnes nazýva tureckým slovom *sarma*. Keďže išlo o mäsitý pokrm, mohol sa jesť až po návrate z polnočnej omše. Gazdiné ho často pripravovali na Štedrý deň, keďže na sviatok Božieho narodenia (25. december) sa vykonávali len tie najnutnejšie práce a varilo sa v málokterom dome.

Sarma sa predtým robila s ryžou, volakedy hu bolo dostať, len za Slovenského štátu sa začala robiť s geršňou, lebo cez vojnu ryža nebola. A dakto podneska tak robí, čo si vtedy na to zvykli.

(Judita Vieriková, Ondrej nad Hronom)

Čipkári medzi prvými začali na horehronských dedinách propagovať aj pitie vína, na ktoré si zvykli v južných krajoch Uhorska. Odlišovali sa tým od tunajších sedliakov, ktorí dávali prednosť pálenke. Ďalším fenoménom bola zrnková káva, ktorú v majetnejších čipkárskych rodinách

uprednostňovali pred jačmennou kávou alebo cigóriou.

Chvilu oddychu počas zimy a najmä cez vianočné sviatky boli pre rodiny čipkárov vzácné, trávil ich najčastejšie v rodinnom kruhu, ale využívali ich aj na vzájomné stretávanie sa, výmenu skúseností a rozprávanie zážitkov. Najmä na Štefana (26. decembra) si zvykli zorganizovať čipkársku zábavu, ktorú nazývali honosným výrazom *bál*. Zúčastňovali sa na nej čipkári z viacerých susedných obcí a bola vyjadrením ich stavovskej spolupatričnosti. V 30. rokoch 20. storočia bývali takéto *čipkárskie bály* v hostinci Vendelína Kindernaya u Friškov v Nemeckej alebo v krčme u Bobákov v Brusne. V tomto období bolo bežným javom, že dedinskí muzikanti na týchto zábavách okrem ľudových piesní a čardášov hrávali aj moderné tance (tango, fox, valčík) a šlágre, ktoré boli typické pre prostredie miest a mestečiek.

Na sviatok Troch kráľov (6. januára), ktorým sa končilo vianočné obdobie, čipkári zapriahli kone do saní a s rodinou sa išli previezť k príbuzným do susedných obcí. Niekedy išli prevetrať kone po chotári len tak, aby zvieratá počas sviatkov nestratili kondíciu a *neskolenčaveli*. Tieto výlety sa nazývali *sanice* alebo *sánkovice*. Súviseli so starou obyčajou, podľa ktorej od dĺžky trojkráľovej sánkovačky závisela výška narasteného ľanu alebo konopí.

Oddychové obdobie trvalo do fašiangov, niekedy až do Veľkej noci. Voľno čipkári okrem odpočinku využili na zásobenie sa novým tovarom, aby sa po týchto sviatkoch mohli znova vypraviť na dlhé potulky za živobytím.

Martin Lokša

Z futbalovej kroniky Jaroslava Majerčíka

V decembri minulého roku nás opustil amatérsky výtvarník Jaroslav Majerčík z Dubovej. Priatelia a známi ho poznali nielen ako umelca, ale aj ako futbalového fanúšika, ktorý sa v mladosti aktívne venoval tomuto športu. Narodil sa v Nemeckej, ku ktorej sa viažu aj jeho futbalistické začiatky. Zanechal po sebe pozoruhodnú pamiatku: súkromnú pamätnú knihu, do ktorej zaznamenával úspechy aj nezdary nemečianskeho futbalového dorastu 50. rokov 20. storočia. Texty sú doplnené fotografiami, výstrižkami z tlače, ale aj autorovými originálnymi ilustráciami. Jaroslav Majerčík v tejto rukopisnej kronike nezanechal len zaujímavé fakty. Kto si v nej zalistuje, presvedčí sa o tom, že umenie i šport zaujímali v živote autora významné miesto. Nech sú tieto riadky spomienkou naňho a na stopy, ktoré v našej obci zanechal.

medzi Rusnákom a záhradami alebo urobiť výmenu za ne a ihrisko by sa urobilo za tehelňou, alebo v Rybníku, kde sú nekvalitné bažinaté pozemky. Keďže poza tehelňu viedlo vysoké napätie a ani s majiteľmi v Rybníku sa nedalo dohodnúť, žiadali obecné pozemky v Ravni. MNV aj časť občanov sa rozdelili na dva skoro rovnaké tábory. Jedni boli za, druhí proti. Výhovoriek bolo dosť. Tiež pozemkov bolo málo. Bolo treba vymeniť pozemky a aj tak celková plocha, najmä na dĺžku, bola malá. Muselo sa trochu odrezať z rohu Kološovie záhrady. Aj predseda národného výboru bol proti, lebo ihrisko ohrožovalo aj jeho záhradu. Ale mládež bola neoblomná. Nech je ihrisko čo aj menšie. Keď už niečo bude, ďalej to pôjde ľahšie. A tak v jeseň po zožatí a vykopaní zemiakov sa mládenci pustili do roboty. Zapli sa brány. Čo starší ťahali a mladší posadali na ne. Začalo sa s úpravou a vyrovňovaním pozemkov. Postavili sa brány a na prvý zápas sa pozvala Ráztoka, ktorá už dávnejšie mala malé ihrisko na Farkašove. Takto sa začala neskôr úspešná činnosť mládeže na poli športovom.

To boli začiatky. Boli síce ťažké, ale tým radostnejšie boli úspechy. O prvé úspechy sa pričínili najmä starší futbalisti ako Lupták st., Mihaliska, Sobol a ďalší, ktorí sa vrátili z iných oddielov. Naši začiatčníci dosiahli pekný úspech už tým, že hneď v prvých rokoch postúpili do vyšších súťaží. Neskôr sa mužstvo skladalo z mladších chlapcov z Nemeckej a z Dubovej, ktorých držalo nadšenie a kamarátstvo. V týchto rokoch hralo vynikajúce vnútorné trio v zložení Fonfer, Tišťian T. a Urban. Boli vynikajúco zohratí a najmä Tišťian platil za najlepšieho futbalistu v okolí. Bol to vynikajúci dirigent útoku. Jeho prednosťou bola vysoká technika, prehľad a obdivuhodne ľahko strelal. Nemecká bude ešte dlho spomínať tohto futbalistu. Omladené mužstvo malo tiež oporu v brankárovi Fonferovi Janovi.

Ale tým, že sa mužstvo prebojovalo do vyššej súťaže, vznikol nový problém. Rozmery ihriska boli malé a pre túto triedu nevyhovujúce. A tak sa začalo nové chodenie na MNV. Žiadalo sa zväčšiť ihrisko tak, že by sa otočilo o 90°, takže by sa zobrali

Futbal má kolísku v Anglicku a odtiaľ sa rozšíril po celom svete. Dostal sa aj do našej vlasti. Začiatky futbalu v našej dedine sa nedajú zistiť presne. Hrával sa živelné, teda nedodržiavali sa pravidlá, nebolo ani rozhodcu. Ako tvrdia starší, futbal sa hrával za Poliakovým a na Výhone. Hoci naši otcovia hrávali bosí, žrde im nahrádzali skaly, nemali vyznačenú hraciu plochu, ba ihrisko bolo do značného kopca, prehánali handrovú loptu s chuťou a elánom, nehladiac na tieto nedostatky.

Prišla druhá svetová vojna a futbal ostal stranou. Až po vojne roku 1945 prišla mládež na MNV so žiadosťou o pozemok na futbalové ihrisko. Do úvahy prichádzali obecné pozemky v Ravni

ďalšie obecné pozemky a súkromné by sa vyčarovali pozdĺž ihriska. Alebo im dať nové pozemky v Ravni alebo v Rybníku. Po menších rozporoch s Tomengovci sa ihrisko prestavilo otočením na starom mieste. Len od Pikulovie záhrady sa musel dať plot a nad plot sieť, aby futbal nepadol do záhrady. A tak ešte niekoľko rokov prekvital v dedine futbal. Návštevy k pomeru k obyvateľstvu boli dosť veľké, ale na takú súťaž to bolo predsa len primálo, a tak spomínané zábavy v kultúrnom dome

pomáhali plátať záplaty menších dlžôb. Tu by sa malo spomenúť, že futbal často nevychoval najsprávnejšie. Preto niekedy prichádzali do sporu s osvetovou besedou. Pekné úspechy prinášali so sebou aj nepekne zvyky. Po oslave jednotlivcov, a táto oslava sa hlavne odbavovala v krčme pri poháriku, čím si najmä mladší zvykali na veľmi slabú stránku človeka.

V období od roku 1947 – 1950 tvorili káder mužstva títo hráči: Šuša Ján, Fonfer Ján, Konder, Sojak Jozef, Lupták Vinco, Sobol Vilo, Mihaliska Ján, Ondrejka Vilo, Širgel Ivan, Jablonský Štefan, Horváth Anton, Filipko Štefan, Fonfer Laco a Tišťan Tonko. Ako vidieť, káder bol široký a o hráčov nebola núdza.

V období roku 1950 sa futbal točí stále na jednom mieste. Veď postúpiť do vyššej súťaže bolo pre takú dedinu, ako je Nemecká, neúnosné. Ale bývalý široký káder hráčov sa pomaly strácal. Zo starších hráčov sa pomaly roztrácali a káder ostal minimálny. Objavovali sa síce talenty ako Sojak Štefan, Púchy, ale to bolo všetko málo. So slabšou hrou klesali aj návštevy, ale zato stúpali dlžoby.

Rok 1954. V týchto rokoch začala futbalová činnosť ochabovať. vyrástol veľmi silný konkurent v Dubovej, kde pri fabrike stavali ihrisko a do mužstva popreradovali aj niektorých hráčov v Nemeckej, ktorí pracovali v Dubovej. Zo začiatku tento konkurenčný boj vyhrávala Nemecká. Derby zápasy priniesli dvakrát víťazstvo Nemeckej v pomere 7 : 2 a 4 : 2 a raz prehru na ihrisku v Predajnej 2 : 1. Neskôr však Dubová získala hráčov z Ondreja a širokého okolia, takže Nemecká nebola schopná udržať krok s nimi. Zmenšovali sa návštevy a činnosť ochabla natoľko, že mužstvo vypadlo do nižších súťaží a len ťažko bolo oživiť jeho staršie úspechy. Roku 1955 sa naše mužstvo prebojovalo do krajskej súťaže. V tejto súťaži však neobstálo a vypadlo do nižšej súťaže. Nasledujúci rok začalo s nechutou a skončilo až na štvrtom mieste za Breznom, Hroncom a Vajskovou. Postupovali tri mužstvá, teda Nemecká bude hrať opäť v tej najnižšej.

Hráčov bolo veľmi málo. Žiadne posily neprišli a z dorastu nepribudol tiež nik. V tomto období bol dorast veľmi slabý a jeho úspechy boli minimálne.

Martin Lokša

Dobrovoľný hasičský zbor v Nemeckej

Od posledného vydania Noviniek spod Hradiska sme sa s družstvom mladých hasičov zúčastnili na súťaži – jesennom kole hry Plameň, ktorú každoročne usporadúva výcvikový štáb a výbor územnej organizácie DPO SR Brezno. Súťaž sa už druhý rok po sebe konala v priestoroch strelnice v Predajnej. Sily si v štyroch kategóriách zmeralo 18 družstiev. Úlohou päťčlennej skupiny mladých hasičov bolo bežať trať dlhú cca 1,5 km, na ktorej museli plniť disciplíny ako hod granátom, určovanie vecných hasičských prostriedkov, zhadzovanie plechoviek vedrovou striekačkou, optické hasičské signály, zdravotná príprava a mnohé iné.

Pod odborným dohľadom rozhodcov DPO SR splnili predpísané úlohy všetky družstvá, niektoré veľmi úspešne. Družstvo mladých hasičov z Nemeckej obhájilo prvé miesto, čím získalo putovný pohár DPO SR Brezno. Súťažili v ňom Filip Leitner, Peter Kobzoš, Andrej Rekeň, Dominika Kobzošová a Diana Luptáková. Pochvala patrí všetkým zúčastneným, ako aj organizátorom súťaže.

Pavel Marčok ml.

OZ Hasiči ROLTA
v spolupráci s DHZ Nemecká
srdečne pozývajú všetkých priaznivcov
hasičského športu na

Halovú ligu mladých hasičov Horehronia 2019/2020

Uskutoční sa v nasledovných termínoch.

2. kolo: 18. 1. 2020 – športová hala Štiavnička

3. kolo: 29. 2. 2020 – športová hala ZŠ s MŠ Nemecká

Výbor DHZ v Nemeckej srdečne pozýva na 6. ročník

Hasičského plesu 25. január 2020, sála KD Podbrezová

Do tanca zahrá hudobná skupina

Obzor z Čierneho Balogu

Cena vstupenky 35 €

V prípade záujmu kontaktujte (osobne alebo telefonicky):

Pavel Marčok ml.: 0915 506 221

Simona Vančová: 0908 246 694

Katarína Marčoková ml.: 0915 837 098

Šport

Futbal v Nemeckej

Nemečiansky futbal ožíva. Niektorí nezainteresovaní by možno povedali, že to veľmi nevidno. Práve preto sa chcem čitateľom prihovoriť a priblížiť im veci, o ktorých nevedia. Situácia vo futbale, v tomto športe číslo jedna, nie je v súčasnej dobe ľahká. Pred nami stojí úloha vyrovnávať sa s ňou a riešiť problémy, ktoré prináša. Družstvo dospelých dlhodobo hrá prvú okresnú súťaž, v ktorej nedosahuje také výsledky, aké by sme v Nemeckej chceli mať. Úbytok mladých hráčov je viditeľný nielen u nás, ale v celej súťaži. V obciach ako je Nemecká by mal futbalový klub pozostávať minimálne z troch mládežníckych družstiev a z družstva dospelých. Realita je však už dávno iná. Chceme to napraviť, začali sme pracovať s mládežou. Máme fungujúcu

prípravku s kvalitným trénerom, deti z nej postupne prejdú do žiackej a ďalej do dorasteneckej kategórie. Všetko sa však nedá urobiť naraz, chce to čas a trpezlivosť.

Dobre vieme, že sa púšťame do neľahkej práce. Potrebujeme ľudí, ktorí budú zanítení a ochotní pracovať vo svojom voľnom čase. Našou motiváciou je hlavne podpora obecného úradu a poslancov obecného zastupiteľstva na čele s pánom starostom. Ďalej ďakujem všetkým sponzorom, ktorí v akejkolvek miere podporili náš futbal.

Takisto chcem poďakovať fanúšikom nemečianskeho futbalu za podporu. Prajem im požehnané vianočné sviatky a do nového roku dobré zdravie a veľa síl, aby sme spoločne pomohli nemečianskemu futbalu dostať sa na takú úroveň, aká mu vzhľadom na bohaté tradície v obci patrí.

Vladimír Vaník

Z činnosti stolnotenisového klubu

■ Máme za sebou polovicu súťažného ročníka 2019/2020. S naším účinkovaním v súťaži môžeme byť spokojní, keďže sa nám zatiaľ darí úspešne naplňovať náš cieľ, ktorým je postup do vyššej súťaže. V prvej polovici ročníka sme odohrali 9 zápasov a s bilanciou 8 výhier a 1 prehru vedíme tabuľku VI. ligy o dva body pred Lubietovou B a Podlavicami C. Druhú polovicu zápasov začneme 10. januára 2020 o 17.30 v športovej hale v Nemeckej. V odvete sa stretneme s družstvom Lubietová B. Prvý zápas sme na domácej pôde súperu vyhrali 11 : 7.

Našu súpisu tvoria: Leoš Kúth, Ján Ivanič, Peter Kohút, Šimon Živor, Pavol Švihra, Jaroslav Hronček, Lev Kosec a Maroš Pajonk.

Peter Sojak, Mário Leitner

Tabuľka VI. ligy po prvej časti súťažného ročníka

1.	Podbrezová-Dubová B	9	8	0	1	121 : 41	25
2.	Lubietová B	9	7	0	2	103 : 59	23
3.	Podlavage C	9	7	0	2	100 : 62	23
4.	Lučatín C	9	5	0	4	83 : 79	19
5.	Cobra BB A	9	5	0	4	84 : 78	19
6.	Selce B	9	4	0	5	84 : 78	17
7.	Slovenská Lupča A	9	4	0	5	80 : 82	17
8.	Valaská A	9	4	0	5	91 : 71	17
9.	Slovenská Lupča B	9	1	0	8	37 : 125	11
10.	Selce C	9	0	0	9	27 : 135	9

Všetkých priaznivcov stolného tenisu
pozývame na

Vianočný stolnotenisový turnaj

registrovaných a neregistrovaných hráčov
23. ročník

Uskutoční sa 28. decembra 2019 o 9.00
v športovej hale ZŠ s MŠ v Nemeckej
Občerstvenie je zabezpečené

Obec Nemecká a Komisia kultúry a športu
Vás pozývajú na

Vianočný koncert

v rímskokatolíckom kostole
v Dubovej
29.12.2019 (nedeľa) o 17.00 hod.

pre Vaše potešenie zaspievajú
prvýkrát spolu
Martin Vetrák a jeho hosť Matej Vaník

vstupné dobrovoľné
výťažok bude použitý pre potreby farnosti

Zjavenie anjela betlehemským pastierom (Príbeh jedného obrazu)

Tento obraz mi pred niekoľkými rokmi daroval jeden z našich spoluobčanov. V druhej polovici 20. storočia visel v dome jeho starej mamy v Nemeckej. Ešte viac ako samotný výtvarný motív ma zaujal príbeh o tom, ako sa dostal do našej obce. Majitelia ho získali po druhej svetovej vojne spolu s nábytkom na dražbe v západných Čechách. Pôvodne patrila jednej z mnohých rodín sudetských Nemcov, ktoré boli nútené na základe princípu kolektívnej viny v rokoch 1945 – 1946 opustiť územie Československa.

Vysídlenie občanov nemeckej národnosti bolo veľmi drastickým riešením národnostného konfliktu najmä medzi Čechmi a Nemcami. Niektorí obyvatelia našej obce využili v dobe všeobecného nedostatku túto možnosť nadobudnúť si hnutelný majetok. Na dražby do Sudet cestovali vlakom a po železnici im bol doručený aj kúpený tovar. Mnohí slovenskí občania osídlili opustené domy nemeckých majiteľov a natrvalo sa presťahovali do západného pohraničia Československej republiky.

Martin Lokša

Čaro Vianoc

Zvončeky

už zvonja

a ihličie vonia.

Biely sneh, na okne kvety mrazivé

a všetky deti už túžia po zime.

Blížia sa sviatky vianočné,

prežite ich v kruhu najbližších spoločne.

Nie sú dôležité dary,

len nech sme všetci v novom roku zdraví.

Prajem vám Vianoce krásne,

a keď aj štvrtá sviečka na venci sa zažne,

nech láska, pokoj, radosť v srdci zavládne

a tento pocit vo všetkých ľuďoch navždy ostane.

Juliana Lokšová, 5. ročník